

БАЙГАЛИЙН УРГАМЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ

Хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт хийсэн
үнэлгээний тайлан

Онч Шийдэл ТББ
2018 он.

Судалгааны захиалагч:

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Хүрээлэн буй орчин, байгалийн нөөцийн удирдлагын газар

Судалгааны багийн удирдагч:

Т.Дэлгэрбаяр

Мон-Ло ХХН-ийн Захирал, “Онч Шийдэл” ТББ-ийн судлаач

Судалгааг гүйцэтгэсэн:

Ш.Алтангадас

“Онч Шийдэл” ТББ-ийн УЗ-ын дарга, судлаач

Ө.Эрдэнэ-Очир

“Онч Шийдэл” ТББ-ийн Гүйцэтгэх захирал, судлаач

Х.Оюунбилэг

БОАЖЯ-ны ХШҮДАГ-ын мэргэжилтэн

АГУУЛГА:

Товчилсон үг	1
Нэг. Төлөвлөх үе шат	2
1.1. Үнэлгээ хийх шалтгаан	2
1.2. Үнэлгээний хийх хүрээ	3
1.3. Үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт	4
1.4. Үнэлгээний харьцуулах хэлбэр	4
1.5. Шалгуур үзүүлэлтийг томъёолох	4
1.6. Мэдээлэл цуглуулах	4
Хоёр. Хэрэгжүүлэх үе шат	5
Гурав. Үнэлэх үе шат	6
Дөрөв. Дүгнэлт, зөвлөмж	17
4.1. Үнэлэлт, дүгнэлт	17
4.2. Зөвлөмж	17
Ашигласан эх сурвалж	

Товчилсон үг

БОАЖЯ	Байгал орчин, Аялал жуулчлалын яам
БУТХ	Байгалийн ургамалын тухай хууль
БНХАУ	Бүгд найрамдах Хятад ард улс
ААН	Аж ахуйн нэгж
УИХ	Улсын Их Хурал

НЭГ. ТӨЛӨВЛӨХ ҮЕ ШАТ

Байгалийн ургамлын тухай хуулийн (цаашид БУТХ гэх) хэрэгжилтийн үр дагаварт Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолоор баталсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийх аргачлал”-ын дагуу үнэлгээ хийв.

Судалгааны багийн зүгээс үнэлгээг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, үнэлэх гэсэн гурван үе шатаар тодорхойлсон ба зарим тохиолдолд уг асуудлын онцлогоос хамааран энэ дарааллыг баримтлахгүй байж болно.

Төлөвлөх үе шат нь үнэлгээ хийх ажлын суурь бөгөөд үүнд хамаарах алхамуудыг амжилттай гүйцэтгэж чадвал “хэрэгжүүлэх” болон “үнэлэх” үе шатанд хийх ажил илүү тодорхой болно.

Төлөвлөх шатны зорилго нь үнэлгээ хийх хүрээг тогтоож түүнд тохирсон шалгуур үзүүлэлтийг тодорхойлоход чиглэгдэнэ. Энэ үе шатанд дараахь алхамуудыг хийж гүйцэтгэнэ. Үүнд:

- Үнэлгээ хийх шалтгааныг тодорхойлох,
- Үнэлгээ хийх хүрээг тогтоох,
- Шалгуур үзүүлэлтийг сонгож тогтоох,
- Харьцуулах хэлбэрийг сонгох,
- Шалгуур үзүүлэлтийг томьёолох,
- Мэдээлэл цуглуулах аргыг сонгох

1.1. Үнэлгээ хийх шалтгаан

БУТХ нь 1995 онд батлагдсан бөгөөд өнгөрсөн хугацаанд энэхүү хуулиар зохицуулах харилцаа багагүй өөрчлөгдөж, энэ төрлийн харилцаа хөгжлөөс хоцрох хандлага ажиглагдаж, уг хуулийн зохицуулалтуудад бусад хуультай давхардал, хийдэл болон төлбөр тогтоосон хэмжээ өнөөдрийн нийгэмд шийтгэлийн хэлбэрт үл тохирох, түүнээс улбаалан сөрөг үр дагавар гарах болсон тул хэрэгжилтийн үр дагаварт нь үнэлгээ хийх шаардлагатай гэж үзсэн болно.

Уг хууль ой болон таримал ургамлаас бусад ургамлыг хамгаалах, зохистой ашиглах, нөхөн сэргээхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулах зорилготой ба үнэлгээ хийх ажлын явцад уг хуулийн үйлчлэлд хамаарах этгээдүүдтэй хийсэн анкетийн болон ярилцлагын судалгаанд оролцогчдын 17 хүн буюу 95.9 хувь нь энэхүү хуулийг “шинэчлэх шаардлагатай” гэж үзсэн байна.

Зураг 1. Байгалийн ургамлын тухай хуулийг шинэчлэх хэрэгцээ, шаардлага (судалгаанд оролцогчдын дүнд эзлэх хувиар)

1.2. Үнэлгээ хийх хүрээ

Үнэлгээ хийх хүрээг тогтоох зорилгоор судалгааны баг БУТХ-ийн үйлчлэлд хамаардаг зарим субъектээс анкетын судалгаа, мөн захиалагчаас ирүүлсэн өмнөх судалгааны баримт бичгүүдээс харахад оролцогчдын дийлэнх олонхын саналаар Байгалийн ургамлын тухай хуулиар уг хуулийн зорилтыг бүрэн хангаж хэрэгжих боломжгүй, хариуцлагын хэлбэр нь одоогийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй бусад хуулийн үйлчлэлээс дор, уялдаа холбоо муу, зохицуулалтууд нь тухайн харилцаанд өртөгдөх харилцаанаас хоцрогдсон, эдүгээчлэх шаардлагатай гэсэн үр дүн гарсан болно.

Үүнийг харгалзан судалгааны баг уг хуулийн 4 бүлэг 22 зүйлээс 17 зүйлийг өөрчлөх зайлшгүй шаардлагатай ба *“нийгмийн харилцааны өөрчлөлт, хөгжлөөс хоцрох хандалгатай болж, түүнээс улбаалан сөрөг үр дагавар гарах болсон”* хэмээн үнэлгээ хийх хүрээг тодорхойлсон болно. Эдгээрийг дурдвал:

Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолтод тусгах 2, Ургамлын сан, түүний ангилал хэсэгт тусгах 5, Ургамлын тархац, нөөцийн судалгаа явуулах, экологи-эдийн засгийн үнэлгээ тогтоох хэсэгт 2, Ургамлыг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглахыг хориглох хэсэгт 2, Бэлчээр, хадлангийн ургамлыг мал тэжээх зориулалтаар ашиглах хэсэгт 1, Ургамлыг түүж бэлтгэх журам, хэмжээ, хугацаа хэсэгт 1, Ургамлыг гадаад улсад гаргах, гадаадын иргэн түүж бэлтгэх хэсэгт 2, Мансууруулах бодис бүхий ургамал хэсэгт 2 асуудал байна хэмээн тодорхойлсон болно.

1.3. Үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт

БУТХ-ийн хэрэгжилтийн судалгаанд судалгааны багийн зүгээс нэгдүгээрт: зорилгод хүрсэн түвшин, хоёрдугаарт: практикт нийцэж байгаа байдал гэсэн хоёр шалгуур үзүүлэлтийг сонгосон болно.

Зорилгод хүрсэн түвшин шалгуур үзүүлэлтээр үнэлгээний хүрээ тогтоосон БУТХ-ийн 17 зүйлүүдийн зохицуулалтын зорилго болон зорилтдоо хүрсэн түвшинг харгазлуулан үзлээ. Уг хуулийн 1 дүгээр зүйлээр тодорхойлсон ой болон таримал ургамлаас бусад ургамлыг хамгаалах, зохистой ашиглах, нөхөн сэргээхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулах гэх зорилтыг хэрэгжүүлэх энэ хуулийн бусад 17 зүйл нь уг зорилттой хэрхэн нийцэж байгааг тодорхойлно.

Практикт нийцэж байгаа байдал шалгуур үзүүлэлтээр хуулийн 17 зүйл нь бүрийн хэрэгжилт, хэрэгжих явцад үүсч буй үр дагавар, хүндрэл бэрхшээл зэргийг тодорхойлно. Уг шалгуур үзүүлэлтийг хэрэгжүүлэх үүндээс БУТХ-ийн үйлчлэлд хамаарах олон нийтийн төлөөллөөс хэрэгжүүлэхтэй холбоотой тодруулга, санал хүсэлт авна.

1.4. Үнэлгээний харьцуулах хэлбэр

Хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийхдээ үнэлэх болсон шалтгаан үнэлгээний хүрээ, шалгуур үзүүлэлт зэргийг харгалзан **байх ёстой болон одоо байгаа** ба **тохиолдол судлах** хэлбэрүүдийг ашиглав. БУТХ-ийн зохицуулалтууд байх ёстой болон одоо байгаа хэм хэмжээний харьцуулах хэлбэр нь практикт хэрхэн нийцэж байгааг илрүүлэх зорилготой ба уг нийцлийг баталгаажуулах зорилгоор судалгааны баг **тохиолдол судлах** хэлбэрийг ашиглана.

1.5. Шалгуур үзүүлэлтийг томъёолох

Уг хэсгийн хүрээнд зорилгод хүрсэн түвшин шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд Ой болон таримал ургамлаас бусад ургамлыг хамгаалах, зохистой ашиглах, нөхөн сэргээхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулах зорилтод уг хуулийн 17 зүйл хэрхэн нийцэж байгааг тодруулна. Практикт нийцэж буй байдал шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд тухайн харилцаанд орж буй төрийн захиргааны байгууллага болон оролцогч бусад этгээдүүд уг хуулийг хэрэгжүүлэхэд тулгарч буй бэрхшээл, түүнээс үүдэн гарсан үр дагавар юу вэ, хариуцлагын хэлбэр өнөөдрийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй бусад хууль тогтоомжтой хэр нийцэж буй талаар тодорхойлно.

1.6. Мэдээлэл цуглуулах

БУТХ-ийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулах ажилд судалгааны багийн зүгээс Бэлэн байгаа мэдээллийг цуглуулах, Холбогдох субъектээс судалгаа авах гэсэн 2 аргыг сонгон ашигласан болно. Энэ хүрээнд бэлэн байгаа мэдээллийг цуглуулах БУТХ-ийн холбогдох хууль тогтоомж, уг хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой шүүхийн шийдвэр, мэргэжлийн өгүүлэл, илтгэл, судалгааны тайлан, статистик мэдээнд дүн шинжилгээ хийх, Холбогдох субъектээс судалгаа авах БУТХ-ийн

үйлчлэлд хамаарах төрийн болон төрийн бус байгууллагын ажилтан албан хаагч, салбарын мэргэжилтнүүдээс судалгаа авах зэрэг.

ХОЁР. ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮЕ ШАТ

БУТХ-ийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулах ажилд бэлэн байгаа мэдээллийг цуглуулах болон холбогдох субъектээс судалгаа авах аргаар шаардлагатай мэдээллийг цуглуулах.

Нэг. Бэлэн байгаа мэдээлэл

Эрх зүйн баримт бичиг

1. Биологийн олон янз байдлын тухай конвенци (1993-09-30)
2. Зэрлэг амьтан ба ургамлын ховордсон зүйлийг олон улсын хэмжээнд худалдаалах тухай конвенц (1996-01-05)
3. Байгалийн ургамлын тухай хууль, 1995
4. Байгалийн ургамал ашигласны төлбөрийн тухай хууль, 1995
5. Ургамал хамгааллын тухай хууль, 1996
6. Ховордсон амьтан, ургамал тэдгээрийн гаралтай эд зүйлийн гадаад худалдааг зохицуулах тухай хууль, 2002
7. Амьтан, ургамал тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хууль, 2002
8. Жагсаалт батлах тухай Засгийн газрын 1995 оны 153 дугаар тогтоол
9. Төрөөс экологийн талаар баримтлах бодлого (УИХ-ын 1997-12-26 дугаар 106)
10. Монгол улсын мянганы хөгжлийн зорилтод суурилсан үндэсний хөгжлийн цогц бодлого (УИХ-ын 1996-07-10 дугаар 163)
11. Тогтоолд нэмэлт оруулах тухай Засгийн газрын 2004 оны 165 дугаар тогтоол
12. Хуш модны самрын талаар авч хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай, Засгийн газрын 2011 оны 250 дугаар тогтоол
13. Байгалийн ургамал, ойн дагалт нөөцийг ашиглах журам (БОАЖС 2009 оны 240 тушаал)
14. Ургамал ашиглах зөвшөөрөл олгох эрхийн бичгийн загвар, жагсаалт батлах тухай (БОС 1995 оны 138 тушаал)
15. Жагсаалт батлах тухай Байгал Орчны Сайд, Эрүүл мэндийн сайд 1995 оны 139/A/148 хамтарсан тушаал)
16. Монгол орны ашигт зарим ургамлын экологи-эдийн засгийн үнэлгээ батлах тухай (БОС 2008 оны 194 тушаал, БОАЖС 2011 оны А-415 тушаал)

Хоёр. Судалгааны аргаар цуглуулсан мэдээлэл

БУТХ-ийн хэрэгжилтийн талаар хийсэн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын зөвлөлийн хуралдааны тэмдэглэл, Хянал-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газар “Байгалийн ургамлын тухай хууль”-ийн хэрэгжилт болон судлаачдын багийн анкет, ярилцлагын судалгаа.

ГУРАВ. ҮНЭЛЭХ ҮЕ ШАТ

Өмнөх бүлэгт сонгосон шалгуур үзүүлэлтүүдийн дагуу БУТХ-ийн 17 зүйлд үнэлгээ хийхэд дараах байдалтай байв. БУТХ нь 4 бүлэг 22 зүйлтэйгээр 1995 оны 6 дугаар сарын 5-ны өдрөөс эхлэн мөрдөгдсөн, 1997-2015 онуудад 4 удаагийн нэмэлт өөрчлөлт орсон байна.

БУТХ-ийн хэрэгжилтэд үнэлгээ хийхэд тухайн хуулийн нийт 22 зүйлээс дараахь зүйл заалтуудыг өөрчилөх, бусад хуультай уялдуулах болон шинэчилсэн найруулга хийх шаардлага гарч байна.

Үүнд: Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолтод тусгах 2, Ургамлын сан, түүний ангилал хэсэгт тусгах 5, Ургамлын тархац, нөөцийн судалгаа явуулах, экологи-эдийн засгийн үнэлгээ тогтоох хэсэгт 2, Ургамлыг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглахыг хориглох хэсэгт 2, Бэлчээр, хадлангийн ургамлыг мал тэжээх зориулалтаар ашиглах хэсэгт 1, Ургамлыг түүж бэлтгэх журам, хэмжээ, хугацаа хэсэгт 1, Ургамлыг гадаад улсад гаргах, гадаадын иргэн түүж бэлтгэх хэсэгт 2, Мансууруулах бодис бүхий ургамал хэсэгт 2 асуудал байна.

БУТХ-ийн 22 зүйлээс 17 зүйл зайлшгүй шинэчлэгдэх шаардлага гарсан тул уг хуульд шинэчилсэн найруулга хийж Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх нь зүйтэй гэж үнэлэв.

ЭДГЭЭРИЙГ НЭГ БҮРЧЛЭН АВЧ ҮЗВЭЛ:

1 дүгээр зүйл. Хуулийн зорилт

Энэ хуулийн зорилт нь ой болон таримал ургамлаас бусад ургамал /цаашид "ургамал" гэх/-ыг хамгаалах, зохистой ашиглах, нөхөн сэргээхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

Хэрэгжилт: Байгалийн ургамлын тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлд ой гэж заасан нь ойн тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.1 дахь хэсэгт "Ой" гэдэг нэр томъёоны тодорхойлолтонд ой гэж мод, бут, сөөг болон бусад **ургамал** гэж заасан нь байгалийн ургамлын тухай хуулийг бүхэлд нь хамраж байгаа мэт харагдуулж байна.

Дүгнэлт: Байгалийн ургамлын тухай хуулиас "Ой" гэсэн үгийг хасах

2¹ дүгээр зүйл. Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

1/ "байгалийн ургамал" гэж хүний оролцоогүйгээр байгалийн жамаар ургаж байгаа зүйл ургамлыг;

Хэрэгжилт: "байгалийн ургамал" гэж хүний оролцоогүйгээр байгалийн жамаар ургаж байгаа зүйл ургамлыг хамруулна гэдэг тайлбараар 2015 оноос хойш хадлангийн зориулалтаар БНХАУ руу 176.1 мянган тонн байгалийн ургамлыг гаргаж байна.

Дүгнэлт: “байгалийн ургамал” гэж хүний оролцоогүйгээр байгалийн жамаар ургаж байгаа зүйл ургамал, түүний иш, навч, найлзуур, цэцэг, үр, жимс, үндэс, түүний гаралтай түүхий эд, эрхтэн гэж нарийвчилан зааж оруулах

2/ “байгалийн ургамлын нөөц” гэж тухайн зүйл ургамлын тархац нутаг дахь нийт хэмжээг;

Хэрэгжилт: “байгалийн ургамлын нөөц” гэж тухайн зүйл ургамлын тархац нутаг дахь нийт хэмжээг

Дүгнэлт: “байгалийн ургамал” гэж хүний оролцоогүйгээр байгалийн жамаар ургаж байгаа зүйл ургамал, түүний иш, навч, найлзуур, цэцэг, үр, жимс, үндэс, түүний гаралтай түүхий эд, эрхтэн гэж нарийвчилан зааж оруулах

3 дугаар зүйл. Ургамлын сан, түүний ангилал

1. Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийн хуурай газар, усны бүх зүйлийн гуурст ургамал, хөвд, замаг, хаг, мөөг болон бичил биетнээс ургамлын сан бүрдэнэ.

Хэрэгжилт: Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийн хуурай газар, усны бүх зүйлийн гуурст ургамал, хөвд, замаг, хаг, мөөг болон бичил биетнээс ургамлын сан бүрдэнэ гэж заасны дагуу 3127 зүйл гуурст ургамал, 574 зүйл мөөг, 2003 замаг, 1031 хаг, 580 хөвд бүртгэгдсэн байна /Байгаль орчны төлөв байдлыг тайлан 2015-2016 он/. Харин бичил биетний мэдээллийн сан одоогоор үүсгээгүй болно.

Дүгнэлт: Бичил биетэн ангилал зүйн бие даасан салбар тул байгалийн ургамлын сангаас хасах шаардлагатай.

- 3.Нэн ховор ургамалд байгалийн жамаар нөхөн сэргэх чадваргүй, тархац нэн хязгаарлагдмал, ашиглах нөөцгүй, устах аюулд орсон /энэ хуулийн хавсралтаар тогтоосон/ ургамал хамаарна.

Хэрэгжилт: Нэн ховор ургамалд байгалийн жамаар нөхөн сэргэх чадваргүй, тархац нэн хязгаарлагдмал, ашиглах нөөцгүй, устах аюулд орсон /энэ хуулийн хавсралтаар тогтоосон/ 133 зүйл ургамал хамаарна. Нэн ховор 133 зүйл, ховор 15 зүйл ургамлыг олон улсын жишгийн дагуу үнэлгээ хийхэд амьдрах орчинд учруулж байгаа дарамт, хэт ашиглалтын улмаас ургамлын зүйлийн 11% нь устаж байгаа, 26% нь устаж болзошгүй, 37% нь эмзэг буюу байгальд устах эрсдэл өндөр, 15% нь ховордож болзошгүй байна /Монгол орны ургамлын улаан данс 2011/.

- 4.Ховор ургамалд байгалийн жамаар нөхөн сэргэх чадвар хязгаарлагдмал, тархац, нөөц багатай, устаж болзошгүй ургамал хамаарна. Ховор ургамлын жагсаалтыг Засгийн газар батална.

Хэрэгжилт: Ховор ургамлын жагсаалтыг Засгийн газрын 1995 оны 153 дугаар тогтоолоор 317 зүйл гуурст ургамал, 2004 оны 165 дугаар тогтоолоор 38 зүйл гуурст ургамал нийт 355 зүйл гуурст ургамал, 11 зүйл хаг, 5 зүйл замаг, 4 зүйл хөвд, 5 зүйл мөөгийн жагсаалтыг баталжээ.

Дүгнэлт: Нэн ховор, Ховор ургамлын жагсаалтанд орсон нийт ургамал дээр олон улсын улаан дансны дагуу үнэлгээ хийж ховор ургамлын жагсаалтыг дахин шинэчлэх.

5 дугаар зүйл. Ургамлын нөөцийн мэдээллийн сан

1. Ургамлын нөөцийн мэдээллийн сан дараахь үзүүлэлтээс бүрдэнэ:

1/ургамлын тархац, нөөцийн хэмжээ, түүний үнэлгээ;

2/ургамлын хатаамал, бэлдмэл, үрийн цуглуулга;

3/ургамлын судалгааны тайлан, мэдээ баримт;

4/ургамлын хяналт-шинжилгээний ажиглалт, хэмжилтийн мэдээ баримт;

5/ургамал хамгаалах, ашиглах, нөхөн сэргээх арга хэмжээний мэдээ.

2. Ургамлын мэдээллийн санг бүрдүүлэхтэй холбогдсон харилцааг Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулиар зохицуулна

Хэрэгжилт: Ургамлын нөөцийн мэдээллийн санг <http://www.eic.mn/flora/> цахим хаяг дээр “ургамлын аймаг, түүний ангиал”, “ургамлын мэдээлэл, нөөц, тархац”, “ургамлын улаан данс”, “ургамлын улаан ном”, “судалгааны тайлан”, “экспорт, импортын мэдээлэл”, “мэргэжлийн байгууллага”, “тарималжуулсан ургамал”, “ургамлыг нь ашигласан газрын нөхөн сэргээлт”, “хөнөөлт шавьж, өвчний мэдээлэл”, “хяналт шинжилгээний ажиглалт хэмжилт”, “хууль эрх зүй”, “ашигласан ном хэвлэл” гэсэн ангиллаар мэдээлэл оруулж байна.

Дүгнэлт: Ургамлын нөөцийн мэдээллийн сан гэснийг байгалийн ургамлын мэдээллийн сан гэж өөрчлөх.

6 дугаар зүйл. Ургамал ашигласны төлбөр

1. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага төрийн өмчийн газар дахь ургамлыг ашиглахдаа хууль тогтоомжид заасны дагуу төлбөр төлнө.

2. Ургамал ашигласны төлбөрийн дээд, доод хэмжээ, төлбөрөөс чөлөөлөх, хөнгөлөх журмыг хуулиар тогтооно.

Хэрэгжилт: Байгалийн нөөц ашигласаны төлбөрийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйл Байгалийн ургамлын нөөц ашигласны төлбөрийн хувь, хэмжээ, 19 дүгээр зүйл Байгалийн ургамлын нөөц ашигласны төлбөрөөс чөлөөлөх, хөнгөлөх хэмжээг хуулиар тогтоосон.

7 дугаар зүйл. Ургамлыг хамгаалах

1. Ургамлыг гал түймэр, өвчин, хөнөөлт мэрэгч амьтан, хөнөөлт шавьж болон хүний үйл ажиллагааны сөрөг нөлөөллөөс хамгаалах ажлыг бүх шатны Засаг дарга улсын төсвийн хөрөнгөөр, гэрээний дагуу газар эзэмшиж, ашиглаж байгаа иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага өөрийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлнэ.

Хэрэгжилт: Хээрийн түймэр, үлийн цагаан огтоно, хүр эрвээхэйн нүүдэл зэргээс хамгаалах арга хэмжээг улсын төсвийн хөрөнгөөр хийж байна. Үүнд улсаас нийт хэдэн төгрөг зарцуулдаг талаар мэдээлэл байхгүй болно.

2. Нэн ховор, унаган буюу үлдвэр ургамлын удмын санг хамгаалах зорилгоор ургамлыг тарималжуулах, нутагшуулах ажлыг төрийн захиргааны төв байгууллага мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлнэ.

Хэрэгжилт: Нэн ховор, унаган буюу үлдвэр ургамлын удмын санг хамгаалах зорилгоор ургамлыг тарималжуулах, нутагшуулах ажлыг төрийн захиргааны төв байгууллага нь ургамлын мэргэжлийн байгууллагын эрхийг 3 жилээр олгож, сунгадаг. “Байгалийн ургамлын тухай хуулинд үнэлгээ хийх” үүрэг бүхий ажлын дагуу байгалийн ургамлын мэргэжлийн байгууллагуудын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ хийхэд “Бунд-Овоо” ХХК 160 га-д дэрэвгэр жиргэрүү ховор ургамал, “Хонгор-Арал” ХХК Монгол хунчир, Сарьслаг хунчир, Байгалийн гүүн хөх, Долгионтсон навчит гишүүнэ, Дэрэвгэр жиргэрүү, Урал чихэр өвс нийт 6 зүйл ховор ургамал сонгон 2400 га-д тарималжуулсан байна.

Дүгнэлт: “Бунд-Овоо” ХХК, “Хонгор-Арал” ХХК-уудын ховор ургамал амжилттай тарьж ургуулсан туршлага дээр үндэслэн мэргэжлийн байгууллагын эрх авсан бүх ААН-үүдэд дүгнэлт хийж мэргэжлийн эрхийг сунгах эсэхийг шийдвэрлэдэг байх.

Гадаад зах зээлд эрэлттэй үндсийг нь ашигладаг ургамлыг байгалиас нь түүж бэлтгэх бодлогод өөрчлөлт оруулж, зөвхөн тарималжуулсан бол гадаадад гаргах бодлогоор зохицуулж, төрөөс урамшуулж татварын хөнгөлөлттэй нөхцөл байдал үзүүлэх шаардлагатай байна.

3. Ургамлыг өвчин, хөнөөлт мэрэгч амьтан, хөнөөлт шавьж, хими, биологийн бодисын хортой нөлөөллөөс хамгаалах, хорио цээр тогтоох журмыг хуулиар тогтооно.

Хэрэгжилт: “Ургамал хамгааллын тухай” хуулийн 14 дүгээр зүйл Ургамлын хорио цээр тогтоох гэж зохицуулсан.

Дүгнэлт: “Ургамал хамгааллын тухай” хуулийн зорилт нь **бэлчээрийн болон таримал** ургамлыг ургамлын өвчин, хөнөөлт шавж, мэрэгч амьтан, хог ургамлаас хамгаалах, түүнтэй тэмцэх, хорио цээр тогтоох, хяналт тавих үйл ажиллагаатай холбогдон төр, иргэн, хуулийн этгээдийн хооронд үүсэх харилцааг зохицуулахад оршино гэж заасан байгаа нь нийт ургамлын санг хамарч чадахгүй нөхцөл байдалтай байна.

4. Ургамлыг өвчин, хөнөөлт мэрэгч амьтан, хөнөөлт шавьжаас хамгаалахад байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага /цаашид *төрийн захиргааны төв байгууллага* гэх/-ын зөвшөөрснөөс бусад химийн бодис хэрэглэхийг хориглоно.

Хэрэгжилт: “Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль”-ийн 6.1.3. ашиглаж болох пестицид, химийн бордоо, ахуйн хортон шавж, мэрэгч устгалын болон ариутгал, халдваргүйтгэлийн бодисын жагсаалт, тэдгээрийн ашиглалтын хэмжээг хүнс, хөдөө аж ахуйн болон эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай хамтран жил бүр шинэчлэн батлах гэж заасны дагуу зохицуулж байна.

Дүгнэлт: Хэрэгжилт хангалттай.

5. Нэн ховор ургамал бүхий газрыг тухайн ургамал хамгаалах, нөхөн сэргээхээс бусад зориулалтаар иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад эзэмшүүлэхийг хориглоно.

Хэрэгжилт: Нэн ховор ургамал бүхий газрын судалгаа хийгдэж байсан боловч, түүнийг хамгаалах, нөхөн сэргээх зориулалтаар эзэмшүүлсэн газрын талбайн мэдээлэл улсын хэмжээнд байхгүй.

6. Харь ургамлыг төрийн захиргааны төв байгууллагын зөвшөөрөлгүйгээр байгальд тарималжуулахыг хориглоно.

Хэрэгжилт: Улсын хилийн гаднаас зориудаар болон санамсаргүй байдлаар зөөвөрлөгдөн ирж, нутагшиж байгаа харь ургамлын нэрсийн жагсаалт байхгүй. Сүүлийн 5 жилийн байдлаар БОАЖЯ-наас харь ургамал тарималжуулах зөвшөөрөл авсан ААН байхгүй боловч Дорнод аймгийн Халхгол суманд Селмарин гэх ургамлын үйлдвэрлэлийн зориулалтаар их хэмжээгээр тарьж БНХАУ руу гаргаж байна.

Дүгнэлт: Харь ургамлын хаана ямар хэмжээгээр, ямар зориулалтаар тарьж байгаа тухай нэгдсэн судалгаа хийж, цаашид авах арга хэмжээг Үйлдвэр хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамтай хамтран бодлогын баримт бичигт оруулах

7¹ дүгээр зүйл. Ургамлын тархац, нөөцийн судалгаа явуулах, экологи-эдийн засгийн үнэлгээ тогтоох

1.Үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглаж байгаа ургамлын тархац, нөөцийн судалгааг 5 жил тутамд төрийн захиргааны төв байгууллага, шинжлэх ухааны байгууллагатай хамтран явуулна.

Хэрэгжилт: Төрийн захиргааны төв байгууллага, шинжлэх ухааны байгууллагатай хамтран 2012, 2016 онуудад ургамлын тархац нөөцийн судалгааг зарим аймгийн нутгуудаар хийлгэсэн байна.

Дүгнэлт: Зөвхөн үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглаж байгаа ургамлын тархац нөөцийн судалгааг Байгалийн ургамлын тухай хуулийн 15.1-д үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ургамал ашиглах иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээг өөрийн зардлаар хийлгэж, тухайн ургамлын нөөцийн хэмжээг тогтоолгож, ашиглахыг хүсч буй ургамлын зүйлийн нэр, эрхтэн, ашиглах зориулалт, хэмжээ, хугацаа, нөхөн сэргээх арга хэмжээг тусгасан төсөл боловсруулах үүрэгтэй тул энэ заалтыг өөрчилж, бодлогын баримт бичигт боловсруулах хэмжээний судалгааг шинжлэх ухааны төв байгууллагатай хамтран явуулах гэж өөрчлөх.

2.Ургамлын экологи-эдийн засгийн үнэлгээг төрийн захиргааны төв байгууллага тогтооно.

Хэрэгжилт: Ургамлын экологи-эдийн засгийн үнэлгээг 2008 онд БОАЖСайдын А/194 тоот тушаалаар 105 зүйл ургамал, 2011 онд А/415 тоот тушаалаар 209 зүйл ургамал, 2015 онд А/282 тоот тушаалаар 595 зүйл ургамлын үнэлгээг тогтоосон байна.

Дүгнэлт: Хэрэгжилт хангалттай.

4.Үйлдвэрлэлийн зориулалтаар түүж бэлтгэж болох ургамлын төрөл, зүйлийн нэр, түүх дээд хязгаарыг төрийн захиргааны төв байгууллага жил бүр тогтооно.

Хэрэгжилт: Үйлдвэрлэлийн зориулалтаар түүж бэлтгэж болох ургамлын төрөл, зүйлийн нэр, түүх дээд хязгаарыг БОАЖСайдын 2014 оны А/258 тоот, 2015 оны А/268 тоот 2016 оны А/47, А/71 тоот, 2017 оны А/169 тоот тушаалуудаар баталсан.

Дүгнэлт: Хэрэгжилт хангалттай.

8 дугаар зүйл. Ургамлыг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглахыг хориглох газар

1.Байгаль орчны тэнцлийг хангах ач холбогдол бүхий дараахь газар нутагт ургамлыг нөөцийнх нь хэмжээг үл харгалзан үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглахыг хориглоно:

1/хот, тосгон, бусад суурины ногоон бүс;

2/гол, горхины эх болон нуур, цөөрмийн эргээс 2 километрийн доторхи газар;

3/нэн ховор амьтны байршил газар;

4/баянбүрд;

5/ургамлын бүрхэвч нь талхлагдсан газар;

6/элсний нүүлтээс хамгаалах ач холбогдол бүхий газар;

7/хөрсний элэгдлээс хамгаалах зурвас газар.

2.Сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал энэ зүйлийн 1 дэх хэсгийн 3, 4, 6, 7-д заасан газар, түүний заагийг мэргэжлийн байгууллагын дүгнэлтийг үндэслэн тогтооно.

Хэрэгжилт: 8.1.1/-7/-д заасан газарт ургамлыг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглаж боломжгүй гэдэг дүгнэлт гаргасан мэргэжлийн байгууллага байхгүй. Сум дүүргийн ИТХ-аас гаргасан шийдвэр талаар БОАЖЯамны мэдээллийн санд байхгүй.

Дүгнэлт: Цаашид энэ заалтыг хэрэжүүлэх үүргийг аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нэрт үүрэг болгож, газар зүйн мэдээллийн систем дээр хориглосон газрын бүртгэж, нэгдсэн мэдээллийн сан гаргах.

9 дүгээр зүйл. Ургамлыг нөхөн сэргээх

Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага ургамлыг нь үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашигласан газраа зохих журмын дагуу өөрийн хөрөнгөөр нөхөн сэргээх буюу нөхөн сэргэх нөхцлийг бүрдүүлсний дараа сум, дүүргийн Засаг даргад хүлээлгэн өгнө.

Хэрэгжилт: Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага ургамлыг нь үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашигласан газраа **зохих журмын дагуу** өөрийн хөрөнгөөр нөхөн сэргээх буюу нөхөн сэргэх нөхцлийг бүрдүүлнэ гэдэг заалт хэрэгждэггүй.

Дүгнэлт: Зохих журам гэдэг нь тодорхойгүй тул ямар нэртэй журамыг хаанаас баталж өгөхийг хуулинд оруулах шаардлагатай.

10 дугаар зүйл. Ургамлыг ашиглах зориулалт

Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага нэн ховор ургамлыг зөвхөн судалгаа, шинжилгээний, ховор ургамлыг ахуйн болон судалгаа, шинжилгээний, элбэг

ургамлыг судалгаа, шинжилгээний, ахуйн, үйлдвэрлэлийн зориулалтаар тус тус ашиглаж болно.

Хэрэгжилт: Ховор ургамлыг ахуйн болон судалгаа, шинжилгээний зориулалтаар ашиглаж болно гэсэн заалт хэрэгждэггүй ховор ургамлыг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар их хэмжээгээр түүж бэлтгэдэг.

11 дүгээр зүйл. Ургамлыг судалгаа, шинжилгээний зориулалтаар ашиглах

1.Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад нэн ховор, ховор ургамлыг судалгаа, шинжилгээний зориулалтаар ашиглах зөвшөөрлийг төрийн захиргааны төв байгууллага олгоно.

Хэрэгжилт: Нэн ховор, ховор ургамлыг судалгаа, шинжилгээний зориулалтаар ашиглах зөвшөөрлийг төрийн захиргааны төв байгууллагаас авдаггүй, энэ тухай хуулийн заалтыг шинжлэх ухааны байгууллага, их, дээд сургуулиуд хэрэгжүүлдэггүй.

2.Судалгаа, шинжилгээ, ахуйн зориулалтаар ашиглахаар түүж бэлтгэсэн ургамлыг үйлдвэрлэлийн түүхий эд болгон ашиглах, орлого олох зорилгоор бусдад борлуулахыг хориглоно.

Хэрэгжилт: Судалгаа, шинжилгээний зориулалтаар түүж бэлтгэсэн ургамлыг үйлдвэрлэлийн түүхий эд болгон ашиглах, орлого олох зорилгоор борлуулсан тухай мэдээлэл бүртгэгдээгүй, харин ахуйн зориулалтаар түүж бэлтгэсэн ургамлын түүхий эдийг зарж борлуулдаг тохиолдол элбэг байна. Жишээ нь самар, мөөг, ганга, арц, гоёо, цээнийн үндэс гэх мэт.

12 дугаар зүйл. Ургамлыг ахуйн зориулалтаар ашиглах

Иргэн ховор ургамлыг өөрийн ам бүлийн хүнсний болон ахуйн бусад хэрэгцээг хангах зорилгоор сум, дүүргийн Засаг даргын зөвшөөрлөөр ашиглаж болно.

Хэрэгжилт: Иргэд ахуйн зориулалтаар ашиглаж байгаа ургамлын зөвшөөрлийг сум дүүргийн Засаг даргаас зөвшөөрөл авдаггүй энэ тухай хуулийн мэдлэг дутмаг байдаг.

13 дугаар зүйл. Ургамлыг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглах

2. Эм бэлтгэн найруулах ажил, үйлчилгээ эрхэлдэг аж ахуйн нэгж, байгууллага ховор болон элбэг ургамлыг эмийн үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглаж болно.

3.Элбэг ургамлыг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглах зөвшөөрлийг аймаг, нийслэлийн байгаль орчны албаны дүгнэлтийг үндэслэн сум, дүүргийн Засаг дарга,

ховор ургамлыг эм үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглах зөвшөөрлийг төрийн захиргааны төв байгууллага олгоно.

Хэрэгжилт: Ховор ургамлыг эм үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглах зөвшөөрлийг төрийн захиргааны төв байгууллага олгоно гэдэг заалт хэрэгждэггүй. Дэрэвгэр жиргэрүү ховор ургамлын үндсийг эм бэлтгэн найруулах ажил, үйлчилгээ эрхэлдэггүй аж ахуйн нэгж үйлдвэрлэлийн зориулалтаар түүж бэлтэн БНХАУ руу гаргаж байна.

Дүгнэлт: Байгалийн ургамлын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлд ховор ургамлыг ахуйн болон судалгаа, шинжилгээний зориулалтаар ашиглаж болно гэж заасантай ховор ургамлыг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар түүж бэлтгэж байгаа нь зөрчилдөж байна. Мөн ховор ургамлын зөвхөн эм үйлдвэрлэлд ашиглана гэдэг заалт хэрэгждэггүй тул үүнийг одоогийн нөхцөл байдалд тохируулан бодлогын баримт бичигт өөрчлөх хэрэгтэй.

4.Ургамлын үндэс, үндэслэг иш, булцууны 50 ба түүнээс дээш хувийг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглах тохиолдолд тухайн ургамлыг тарималжуулсан байна.

Хэрэгжилт: Ургамлын үндэс, үндэслэг иш, булцууны 50 ба түүнээс дээш хувийг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглаж байгаа иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагууд тухайн ургамлыг тарималжуулдаггүй, ургамал нөхөн сэргээсэн талбайгаа тухайн сум орон нутагтаа хүлээлгэж өгдөггүй.

Дүгнэлт: Ургамлыг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглаж байгаа иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагууд тухайн ургамлыг тарималжуулах, ургамал нөхөн сэргээсэн талбайгаа сум орон нутагтаа хүлээлгэж өгдөг байх эрх, үүрэг, хариуцлагатай байх журам боловсруулж, мөрдүүлэх.

14 дүгээр зүйл. Бэлчээр, хадлангийн ургамлыг мал тэжээх зориулалтаар ашиглах

1.Бэлчээрийн мал аж ахуйн эрхэлдэг иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага оршин суугаа /оршин байгаа/ сум, дүүргийн газар нутагт мал бэлчээх, хадлан авах зэргээр бэлчээр, хадлангийн газар дахь ургамлыг ашиглахдаа Газрын тухай хуулийн 52, 53 дугаар зүйлийг баримтална.

/Энэ хэсэгт 2010 оны 12 дугаар сарын 9-ний өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан/

2.Сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, баг, хорооны иргэдийн Нийтийн Хурал нэн ховор ургамлыг хамгаалах зорилгоор түүний ургадаг газар мал бэлчээх, хадлан авахыг мэргэжлийн байгууллагын дүгнэлтийг үндэслэн 2 хүртэл жилийн хугацаагаар хориглож болно.

/Энэ хэсэгт 2010 оны 12 дугаар сарын 9-ний өдрийн хуулиар нэмэлт оруулсан/

3.Ургамлыг нөхөн сэргээх буюу нөхөн сэргэх нөхцөлийг бүрдүүлэх, хамгаалах зорилгоор бэлчээр, хадлангийн газрыг хуваарьтай, даацад нь тохируулж ашиглуулах асуудлыг сум, дүүрэг, баг, хорооны Засаг дарга шийдвэрлэнэ.

Хэрэгжилт: Бэлчээр, хадлангийн ургамлыг зөвхөн мал тэжээх зориулалтаар ашиглах хуулийн зохицуулалт байгаа боловч Гаалийн ерөнхий газрын мэдээгээр хадлангийн зориулалтаар бэлтгэсэн өвс нэрийн дор их хэмжээгээр бэлтгэж, улсад байгалийн нөөц ашигласны төлбөр огт төлөлгүй БНХАУ руу 2016-2017 онд 176.1 мянган тонн байгалийн ургамал гарсан байна.

Дүгнэлт: Бэлчээр, хадлангийн ургамлыг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар хадаж гадаад улс руу гаргах эрх зүйн зохицуулалт хийж, үүнд тохирсон байгалийн нөөцийн төлбөр, тэмдэгтийн хураамжийн татварийн бодлого боловсруулах.

16 дугаар зүйл. Ургамлыг түүж бэлтгэх журам, хэмжээ, хугацаа

1.Ургамал ашиглах зөвшөөрөл бүхий иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага ургамлыг түүж бэлтгэх журам, ашиглахыг зөвшөөрсөн хэмжээ, хугацааг баримтлан түүж бэлтгэнэ.

2.Ургамлыг түүж бэлтгэх журам, хэмжээ, хугацааг мэргэжлийн байгууллагын саналыг үндэслэн төрийн захиргааны төв байгууллага тогтооно.

Хэрэгжилт: БОАЖСайдын 2015 оны А/381 тоот тушаалаар “Байгалийн ургамал түүж бэлтгэх, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг гадаад улсад гаргах зөвшөөрөл олгох журам” баталсан байна.

17 дугаар зүйл. Ургамлыг гадаад улсад гаргах, гадаадын иргэн түүж бэлтгэх

1.Ургамлыг гадаад улсад гаргах зөвшөөрлийг төрийн захиргааны төв байгууллага олгоно.

Хэрэгжилт: Хадлангийн зориулалтаар бэлтгэсэн ургамлаас бусад ургамлыг БОАЖЯамнаас зөвшөөрөл олгож байна.

4.Нэн ховор, ховор ургамал, тэдгээрийн гаралтай эд, зүйлийг судалгаа, шинжилгээнээс бусад зориулалтаар, эсхүл эцсийн бүтээгдэхүүн болгосноос бусад тохиолдолд гадаадад гаргахыг хориглоно.

Хэрэгжилт: Ховор ургамал, тэдгээрийн гаралтай эд, зүйлийг судалгаа, шинжилгээнээс бусад зориулалтаар, эсхүл эцсийн бүтээгдэхүүн болгосноос бусад

тохиолдолд гадаадад гаргахыг хориглоно гэсэн заалт хэрэгждэггүй. Байгалийн Дэрэвгэр жиргэрүү ховор ургамлыг эцсийн бүтээгдэхүүн болгохгүй БХНАУ руу 2015-2017 онд 361.9 тонн гарсан байна.

Дүгнэлт: Гадаад зах зээлд эрэлттэй үндсийг нь ашигладаг ховор ургамлыг байгалиас нь түүж бэлтгэх бодлогод өөрчлөлт оруулж, зөвхөн тарималжуулсан бол гадаадад гаргах бодлогоор зохицуулж, төрөөс урамшуулж татварын хөнгөлөлттэй нөхцөл байдал үзүүлэх шаардлагатай байна.

5. Судалгаа, шинжилгээний зориулалтаар гадаадад гаргах ургамлын хэмжээг Засгийн газар тогтооно.

Хэрэгжилт: Судалгаа, шинжилгээний зориулалтаар гадаадад гаргах ургамлын хэмжээг тогтоосон засгийн газрын тогтоол байхгүй.

Дүгнэлт: Судалгаагаар гарах ургамлын төрөл, зүйлийн хэмжээг Засгийн газрын тогтоолоор батлуулах боломжгүй тул үүнийг асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага журмаар зохицуулах хэрэгтэй.

20 дугаар зүйл. Мансууруулах бодис бүхий ургамал

1. Мансууруулах бодис бүхий ургамлын жагсаалтыг байгаль орчны болон эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хамтран батална.

Хэрэгжилт: Монгол улсын байгаль орчны сайд, эрүүл мэндийн сайдын хамтарсан 1995 оны 139/A/148 тоот тушаалаар 1. Мансуурлагч намуу-*Papaver somniferum*, 2. Таримал олс-*Connabis sativa*, 3. Хогийн олс- *Cannabis ruderalis* гэсэн 3 зүйл ургамлыг баталсан.

2. Эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага мансууруулах бодис бүхий ургамал ашиглаж эм бэлтгэн найруулах аж ахуйн нэгж, байгууллагад мэргэжлийн байгууллагын дүгнэлтийг үндэслэн зөвшөөрөл олгож тэдгээрийг тусгай бүртгэлд бүртгэнэ.

/Энэ хэсэгт 2010 оны 12 дугаар сарын 9-ний өдрийн хуулиар нэмэлт оруулсан/

Хэрэгжилт: Мансууруулах бодис бүхий ургамал ашиглаж эм бэлтгэн найруулах аж ахуйн нэгжийн судалгааг Эрүүл мэнд, спортын яамнаас судалгааг авах

3. Иргэн, түүнчлэн энэ зүйлийн 2 дахь хэсэгт зааснаас бусад аж ахуйн нэгж, байгууллага мансууруулах бодис бүхий ургамлыг түүх, ашиглах, тарихыг хориглоно.

Хэрэгжилт: Мансууруулах бодис бүхий ургамлыг түүх, ашиглах, тарьж байгаа иргэн, аж ахуйн нэгжийн мэдээллийн сан БОАЖЯаманд байхгүй.

ДӨРӨВ. ДҮГНЭЛТ, ЗӨВЛӨМЖ

Үнэлэх үе шатны төгсгөлд томьёолсон шалгуур үзүүлэлтэнд тулгуурлан дараах байдлаар дүгнэлт гаргаж, зөвлөмж боловсруулав. Үүнд:

- Үнэлгээг илэрхийлсэн дүгнэлт гаргах,
- Үнэлгээний үр дүнд хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хүртээмжтэй, үр нөлөөтэй болгох зөвлөмж гаргах.

4.1. Үнэлэлт, дүгнэлт

БУТХ-ийн 1 дүгээр зүйл, 2¹ дүгээр зүйл, 3 дугаар зүйл, 5 дугаар зүйл, 6 дугаар зүйл, 7 дугаар зүйл, 7¹ дүгээр зүйл, 8 дугаар зүйл, 9 дүгээр зүйл, 10 дугаар зүйл, 11 дүгээр зүйл, 12 дугаар зүйл, 13 дугаар зүйл, 14 дүгээр зүйл, 16 дугаар зүйл, 17 дугаар зүйл, 20 дугаар зүйлүүдийн хэрэгжилтийн үр дагаварт “Зорилгод хүрсэн түвшин”, “Практикт хэрэгжсэн байдал” шалгуур үзүүлэлтийн дагуу үнэлгээ хийв.

Үнэлгээний үр дүнг заалт бүрээр дүгнэн өмнөх бүлэгт үзүүлсэн тул нийтлэг шинж болон тусгайлсан дараах байдалтай байв.

- Нэр томьёог шинэчлэн баталж хэвшүүлэх,
- Бусад хуулийн хэм хэмжээтэй зөрчилдөж буй заалтуудыг уг хуулиас хасах,
- Төлбөр хураамжийг тусгайлсан хуулийн хэм хэмжээнд тохируулан түүнд нийцүүлэх,
- Шинэ ойлголт, түүнийг хэрэгжүүлэх аргачлалыг нэвтрүүлэх зорилгоор тусгайлсан бодлогын баримт бичиг боловсруулах,
- Уг хуулийн үйлчлэлийн дагуу холбогдох эрх бүхий этгээдүүдийн эрх, үүргийг шинэчлэн тогтоож бусад хуультай нийцүүлэх,

4.2. Зөвлөмж

Үнэлгээний үр дүнд буюу үнэлгээг илэрхийлсэн дүгнэлтэд тулгуурлан хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг илүү хүртээмжтэй, үр нөлөөтэй болгох талаар дараах санал, зөвлөмж гаргаж байна.

БУТХ-ийн холбогдох бүлэг, зүйл, заалтад хийсэн дээр дурдсан дүгнэлтэд үндэслэн, багийн зүгээс БУТХ-ийг шинэчлэн найруулах санал гаргаж байна. Түүнчлэн уг хуулийг шинэчлэн найруулахдаа дараах зохицуулалтуудыг тусгахыг мөн санал болгож байна. Үүнд:

- Байгалийн ургамалыг хамгаалах чиг үүрэг бүхий төрийн захиргааны байгууллагын хяналт, шалгалт хийх боломжийг Зөрчлийн тухай хууль, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуульд нийцүүлэн зүйлчлэх,
- Байгалийн ургамалыг хамгаалах чиг үүрэг бүхий төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааг хүртээмжтэй байлгах үүднээс аймаг, сумын

Засаг дарга, Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал, Мэргэжлийн хяналтын газар, хэлтэстэй хамтран ажиллах эрх зүйн үндсийг бүрдүүлэх,

- Уг хуулийг дагаж гарах хуучирсан дүрэм, журмыг төсөл боловсруулах явцад зэрэгцүүлэн хийх,
- Уг хуультай холбогдуулан гарах нөөц тогтоох, мэдээллийн сан бүрдүүлэх ажлыг БОАЖЯ-наас тусгайлан ажлын хэсэг гаргаж шинэчлэн батлах, шинээр бүрдүүлэх,
- Шинэ төрлийн үүсэх зохицуулалт, түүнд тохирсон нөөцийн төлбөр, хураамжийн татварын бодлого боловсруулах, холбогдох хуультай нийцүүлэх,

ОНЧ ШИЙДЭЛ ТББ